

EĞİTİM ALANI AÇISINDAN 10. KALKINMA PLANI, 2018 YILI PROGRAMI VE MEB STRATEJİK PLANININ UYUMLULUĞUNUN İNCELENMESİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Erdal TOPRAKÇI¹, Dilşad BAKIR²

1 Prof. Dr.; Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, İzmir, erdal.toprakci@ege.edu.tr, ORCID ID: 0000 0001 9552 9094.

2 İngilizce Öğretmeni; MEB Karabağlar Cumhuriyet Anadolu Lisesi, İzmir, dilsad_26_@hotmail.com, ORCID ID: 0000 0002 0041 6458.

Geliş Tarihi: 09.10.2018 Kabul Tarihi: 28.03.2019

Öz: Araştırmanın amacı eğitim alanı açısından 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015- 2019 Stratejik Planı'nın uyumluluğunu incelemektir. Veri kaynağı olarak Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB Stratejik planları temel alınmıştır. Araştırma nitel araştırma deseni temelinde doküman inceleme yöntemi ile yapılmıştır. Verilerin analizi için içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Buna göre her bir doküman "Eğitime erişim, Bütünsel gelişim süreci (Nitelikli birey, Nitelikli iş gücü ve Nitelikli öğretmen), Alt yapı (Fiziki ve Teknolojik altyapı), Öğretim süreci (Öğretim programları ve araçları), Rehberlik hizmetleri, Kurumsal yapı" temaları kapsamında incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan politika, tedbir ve stratejilerin en çok "Eğitime erişim" ve "Kurumsal yapı" temalarında uyum gösterdikleri, bunun aksine ise "Alt yapı", "Öğretim süreci" ve "Rehberlik hizmetleri" temalarında ise yeterince uyum içerisinde olmadıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda birbiriyle tutarlılığı daha fazla olan plan ve programların oluşturulabilmesi ve uygulamalara zemin hazırlanabilmesi için Kalkınma Bakanlığı tarafından izleme ve değerlendirmeye yönelik bir komisyon kurularak eşgüdüm sağlanması önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Eğitim, Kalkınma planı, Yıllık program, Stratejik plan.

THE INVESTIGATION OF THE COMPLIANCE OF THE TENTH DEVELOPMENT PLAN, THE 2018 ANNUAL PROGRAM AND THE STRATEGIC PLAN OF THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION (2015-2019) IN TERMS OF THE FIELD OF EDUCATION

Abstract:

The aim of this study is to investigate the compliance of the 10th Development Plan, the 2018 Annual Program and the Strategic Plan of the Ministry of National Education (2015-2019) in terms of the field of education and to determine the similarities and differences between them. The Development Plan, 2018 Annual Program and the Ministry of National Education Strategic Plan (2015-2019) were based as data sources. The research was carried out by document review method which is one of the qualitative research designs. Content analysis technique was used to analyze the data. Accordingly each document was examined according to the themes of "Access to education, Holistic development process (Qualified individual, Qualified workforce and Qualified teacher), Infrastructure (Physical and Technological infrastructure), Teaching process (Curriculum and tools), Guidance services, Institutional structure". According to the results of the research, it has been determined that the policies, measures and strategies included in the Tenth Development Plan, 2018 Annual Program and the Strategic Plan of the Ministry of National Education (2015-2019) are the most compatible in terms of "Access to education" and "Institutional structure" themes. On the other hand, it has been stated that the policies, measures and strategies included in these plans are not in compliance with "Infrastructure", "Teaching process" and "Guidance services". In this direction, it is recommended to establish a commission for monitoring and evaluation by the Ministry of Development in order to create plans and programs that are more consistent with each other and prepare a ground for practices.

Key words: Education, Development plan, Annual programme, Strategic plan.

GİRİŞ

Kurum, bir toplumun yaşama dair ihtiyaçlarını karşılamak, sorunlarını çözmek için ortaya çıkan; toplum tarafından benimsenen yasa ve kurallara uygun şekilde çalışan toplumsal ilişkiler dokusudur (Uras, 2002). Toplumsal gereksinimler kapsamında oluşturulan bu kurumlardan bir tanesi de eğitim kurumudur.

Sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik alanlarda meydana gelen değişimler, tüm toplumsal kurumları olduğu gibi eğitim kurumunu da çok yönlü olarak etkilemektedir. Bu anlamda, eğitim kurumunda yeni yaklaşımlar ve uygulamaların yaşama geçirilmesi, bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır (Çalık, 2003). Aydın'a (2005) göre bu zorunluluk eğitim kurumunun süreçlerini daha akıllıca planlamasını gerektirmektedir. Eğitim planlaması, en geniş anlamda, rasyonel ve düzenli çözümleme tekniğinin eğitim sürecine, eğitimi öğrencilerin ve toplumun gereksinimlerini karşılamada ve amaçlarını gerçekleştirmede daha etkili ve verimli kılmak amacıyla uygulanmasıdır (Toprakçı, Iğci, Tokat ve Yücel, 2007).

Toplumun pozitif yönde değişmesi ve kalkınması için devletler plan yaparlar. Bu planlar ve programlar içerisinde her kurum ayrı ayrı ele alınmaktadır. Bu bağlamda en büyük görev eğitim kurumuna düşmektedir çünkü değişimin ve kalkınmanın başlangıç noktası eğitim öğretim sürecinin gerçekleştiği eğitim kurumudur. Eğitim alanındaki kronikleşmeye başlayan sorunların çözümü iktisadi ve sosyal açıdan bir birine tam uyumlu ve uygulanabilir planlar hazırlamak, buna paralel olarak da uygulama sürecinde kesinlikle taviz vermemektir (Taş, 2007).

Genç'e (2004) göre plan, içinde bulunulan nokta ile varmak istenilen nokta arasındaki boşluğu dolduran köprüdür. Planlama ise, bu köprüyü çevresel öğeleri de dikkate alarak inşa etme çabasıdır (Özmentar, 2011). Sarıaslan (1994) kalkınmayı, "bazı ekonomik göstergelerdeki artışı ifade eden ekonomik büyüme" kavramını içeren bir çerçevede "ekonomik göstergelerdeki artışların toplumu oluşturan değişik kesim ve bireylere dengeli dağılımını kapsayan ve toplumda bazı sosyo-kültürel değişimlere yol açan" bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Sezen'e (1999) göre ise kalkınma, hem niceliksel göstergelerin artmasını hem de bireylerin yaşam standartlarının yükselmesini içeren bir kavramdır (Küçükler, 2008). Türkiye'de 1960 yılından itibaren kalkınmanın hızlandırılması, toplumsal ve kültürel dönüşümün uyumlu olarak yönlendirilmesi amacıyla kalkınma planlarının hazırlanması ve uygulanması görüşü benimsenmiştir (Taş, 2007). Bu bağlamda Kalkınma Bakanlığı tarafından kalkınma planları hazırlanmaktadır ve uzun vadeli kalkınma amaçları belirlenerek gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

2014-2018 dönemini kapsayan 10. Kalkınma Planı ile Türkiye'nin uluslararası değer zinciri hiyerarşisinde üst basamaklara çıkmış, yüksek gelir grubu ülkeler arasına girmiş ve mutlak yoksulluk sorununu çözmüş bir ülke hâline gelmesi amaçlanmaktadır. Belirlenen hedefler doğrultusunda ülkenin büyüme performansının daha yüksek, istikrarlı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması, rekabet gücünün ve toplumun refah seviyesinin artırılması öngörülmektedir (KB, 2013). 10. Kalkınma Planının hedefleri ve politikaları genel anlamıyla incelendiğinde; bilgi ve teknoloji kullanımı, yeniliklerin üretim yapısı ile bütünleştirilmesi, nitelikli insan ve toplum için kaliteli bir yaşam standardının ve sosyal ortamın oluşturulması, kurumsallaşmış kamu politikaları, fırsat eşitliği, insan odaklı kalkınma anlayışı, fiziki ve beşeri alt yapının sağlan-

ması, güçlü bir hukuk sistemi, nesiller arası hakkaniyet, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltma ve iyileştirme, gelişmiş bölge ve şehirlerin küresel ekonomi ile bütünleştirilmesi gibi konular öne çıkmaktadır. Kalkınma planı hazırlanırken insan odaklılık, katılımcılık, kapsayıcılık, hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur. Kalkınma planlarına ek olarak ise programlar yapılmaktadır. Programlar, kalkınma planlarında yer alan amaç ve hedeflerin uygulamaya yakın somut yapılabileceklerini kapsayan bir doğrultuda hazırlanan kaynaklardır.

Program, süreleri belirlemek, ayrıntılı faaliyetlerin uygulanacakları yer ve zamanları, bunların kimler tarafından nasıl yapılacağını saptamaktır. Program tam belirlilik hallerini ve çok kısmi riskleri içermektedir. Bir olayın en ince ayrıntılarını yer, zaman, şahıs ve usul göstererek belirlemektedir (Güçlü, 2003). Bu bağlamda yıllık programlar Kalkınma Planları ve Orta Vadeli Plan temel alınarak hazırlanmaktadır. *Yüksek Planlama Kurulunun 6/10/2017 tarihli ve 2017/36 sayılı Raporu "2018 Yılı Programı" ile "2018 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar"ın kabulü; 641 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 32'nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 11/10/2017 tarihinde kararlaştırılmıştır. Söz konusu kararın amacı, 2018 Yılı Programında yer alan ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak için; makroekonomik politikaların, sektör stratejilerinin, bölge planlarının, bölgesel gelişmeye yönelik programların ve bunlarla ilgili yatırımların koordineli bir şekilde yürütülmesidir (KB, 2018).*

2018 Yılı Programının temel amacı, Orta Vadeli Plan (2018-2020) çerçevesinde; makroekonomik istikrarın korunması, cari dengenin iyileştirilmesi, enflasyonun kontrol altında tutulması, ileri teknoloji kullanan üretim yapısının yaygınlaştırılması, işgücü kalitesinin ve üretkenliğinin artırılması ve kamuda kurumsal kalitenin iyileştirilmesi yoluyla büyümeyi hızlandırmak, istihdamı arttırmak ve gelir dağılımını iyileştirmektir (KB, 2018). 2018 Yılı Programı eğitim açısından incelendiğinde eğitime erişim, okullaşma, mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması, öğretmen yetiştirme, öğrenme ortamları ve içerikleri, yükseköğretimde meydana gelen gelişmeler ve var olan sorunlar gibi konuların öne çıktığı görülmektedir.

Stratejik planlama ile asgari seviyedeki kaynaklarla hedeflenen sonuçlara ulaşılması ve ihtiyaçlara cevap verebilecek azami etkinin oluşturulması amaçlanmaktadır (KB, 2018). Strateji kelimesi, eski Yunanca (stratós στρατός) 'ordu' ve eski Yunanca (ágō áγω) 'sürmek, sevk etmek' sözcüklerinin bileşimidir (EtimolojiTürkçe, 2018). Blackerby (1994)'e göre, askeri kökenli olan stratejik planlama, özel sektör kuruluşlarının kullanımına uygun olarak ilk kez 1920'lerde Harvard İş Okulunda geliştirilmiştir. 1950'lere doğru stratejik planlama kurumsal politika ve yapılardan uzaklaşarak yönetim riskleri, endüstriyel büyüme ve pazar payı konularına odaklanmıştır. 1980'lerin ortalarına kadar özel sektör tarafından kullanılan stratejik planlama, bu tarihten sonra kamu kuruluşlarının da kullandığı bir yönetim aracı hâlini almıştır (Özmantar, 2011). Türkiye'de 2003 yılında 5018 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu" ile kamu idarelerine kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri

temel ilkeler çerçevesinde misyon ve vizyonlarını oluşturmak, amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve uygulamanın izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlama görevi verilmiştir (KB, 2018). Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı'nda da 2010 yılında 2006/55 ve 2010/14 sayılı genelgelerle tüm okul ve kurumlarda stratejik plan hazırlama ve uygulama süreci başlamıştır.

Ülke düzeyinde politika ve strateji yönetimi ile kuruluş düzeyinde politika ve strateji yönetiminin uyumu dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan bir tanesidir. Bu bağlamda stratejik planlar; kalkınma planı, orta vadeli program, faaliyet alanı ile ilgili diğer ulusal, bölgesel ve sektörel plan ve programlara uygun olarak hazırlanmalıdır. Ayrıca stratejik planların; diğer idarelerin stratejik planları ile uyumlu ve tutarlı olması gerekmektedir (Toprakçı, Ölmez ve Özözü, 2015).

Kamu idarelerinin stratejik planlar vasıtasıyla, kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturması, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptaması, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmesi ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmaları gerekmektedir (MEB, 2015). Bu doğrultuda MEB 2015-2019 Stratejik Planı hazırlanmıştır. Söz konusu plan genel hatlarıyla incelendiğinde eğitime erişim; bireyin bir bütün olarak gelişimi; kaliteli bir eğitim için beşeri, mali, fiziki ve teknolojik bir yapı oluşturma anlayışı gibi hususlar ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planının amaç, hedef, politika ve stratejileri ele alınmıştır.

Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde sekiz yıllık kesintisiz temel eğitime geçişten günümüze kalkınma planlarının ilköğretimde okullaşma oranı ve sınıf mevcudu açısından irdelenmesi (Ay, 2010), kalkınma planlarında öngörülen eğitim hedeflerinin gerçekleşme düzeyi (Korkmaz, 1995), 1963 ve 2005 yılları arasında hazırlanan kalkınma planları kapsamında yapılan eğitim planlarının analizi (Küçükler, 2008), Türkiye'de kalkınma planlarına göre eğitimin kalkınmadaki rolü (Taş, 2007), kalkınma planları doğrultusunda ülkenin ihtiyaç duyduğu insan gücü niteliklerinin belirlenmesi ve buna uygun öğretmen yetiştirilmesi (Gökalp, 2003) gibi konular üzerinde çalışıldığı görülmüştür. Alanyazındaki yıllık programların eğitim açısından incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna karşın MEB stratejik planlarının incelendiği çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan bu araştırmalar daha çok farklı kademelerdeki okullarda stratejik planlama hazırlama süreci (Küçüksüleymanoğlu, 2007; Özmantar, 2011), mevcut stratejik plan uygulamalarının değerlendirilmesi (Bulut, 2014; Memduhoğlu ve Uçar, 2012), okul yöneticilerinin stratejik planlama ve uygulama sürecine ilişkin görüşleri (Ayrancı, 2013), stratejik plan ve örgütsel iletişim arasındaki ilişkinin tespiti (Ekici, 2015), stratejik planların uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar ve sorunların çözümü (Yarım, 2016; Yılmaz, 2016), ilköğretim okullarındaki stratejik planın uygulanmasındaki zayıf yönlerle ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri (Han,

2013), çeşitli illerdeki üniversitelerin stratejik planlarının karşılaştırılması (Kaygısız, 2017), Bakanlıklar arası stratejik planların uyumu (Toprakçı, Ölmez Ceylan ve Özgözü, 2014), stratejik plan çerçevesinde eğitim hedeflerinin gerçekleştirilme düzeyinin değerlendirilmesi (Topcu, 2017), Yükseköğretim stratejik planı ile üniversitelerin stratejik planlarının uyumu (Toprakçı, İğci, Tokat ve Yücel, 2007), Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yönelik ilerleme raporları ile stratejik planın karşılaştırılması (Toprakçı ve Yılmaz, 2014) gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, Ikediugwu ve Chukwumah'ın (2015), Anambra eyaletindeki ortaöğretim okullarındaki kaliteli eğitime ve hizmet sunumuna katkıda bulunmak için stratejik plan uygulamalarının, müdürlerin yönetim rollerini nasıl geliştirdiğini inceledikleri görülmektedir. Cheng (2011), öz değerlendirme kapasitesi ve personel yeterliğinin ortaokullardaki stratejik planlamanın yordayıcıları olup olmadığını araştırmıştır. Davies ve Ellison, (1998) ise geleneksel planlamaya eleştiride bulunarak stratejik planlamanın yararlı olup olmadığını incelemiştir. Söz konusu çalışmalarda daha çok örneklem olarak okul yöneticileri, araştırmaların yapıldığı okul türü olarak da ilköğretim okullarının ön plana çıktığı görülmektedir. Buna ek olarak kalkınma planı, yıllık program ve stratejik planın eğitim-öğretim açısından uyumluluğunun çalışıldığı bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Oysaki kalkınma planının amaç, hedef ve politikalarından yola çıkılarak hazırlanan programlar ve stratejik planlarda yer alan tedbirlerin ve stratejilerin uyumluluğunun daha derinlemesine incelenmesi kapsamı ve birbirlerini temsil etmeleri açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı eğitim alanı açısından 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB Stratejik Planı'nın uyumluluğunu incelemektir. Bunun için veri kaynağı olarak Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB Stratejik planları kullanılmıştır dolayısıyla veriler uygulamada olan kalkınma planı, yıllık program ve stratejik plan ile sınırlıdır. Söz konusu yıllık programların ve stratejik planların kalkınma planını ne kadar kapsadığı, dikkate alınan konuların daha çok hangilerinin olduğunu belirlemek göz ardı edilen noktaların tespiti açısından önemlidir. Bu nedenle bu araştırmanın daha sonra yapılacak diğer araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın problemi; eğitim alanı açısından 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nın uyumluluğunun tespit edilmesidir. Bu doğrultuda veri toplama sürecinde araştırmanın problemine uygun olarak nitel araştırma deseni temelinde doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olay ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Bu yöntemin uygulanması beş aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve kullanma (Forster, 1995: Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Dokümanlara ulaşma aşamasında 10. Kalkınma Planı, 2018 Yıllık Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'na internet üzerinden ulaşılmıştır ve söz konusu dokümanlar bu belgeleri hazırlamakla sorumlu olan Bakanlıkların resmi internet sitelerinden elde edildiği için orijinallikleri sağlanmış olmaktadır. Dokümanları anlama aşamasında öncelikle söz konusu belgeler sonrasında ise bu belgelerdeki amaç, hedef ve politikalar detaylı olarak incelenmiştir. Eğitim alanı açısından bakıldığında, 10. Kalkınma Planı'nın 22 amaç ve hedeften, 2018 Yılı Programı'nın 20 politika ve tedbirden ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nın ise toplamda 147 stratejiden oluştuğu görülmüştür. Yükseköğretim kurumu anayasal olarak farklı bir yapıda olmasına rağmen söz konusu kurum hakkındaki politika ve stratejiler de MEB ile birlikte araştırmaya dahil edilmiştir çünkü eğitim öğretim süreci bir bütün olarak ele alınmıştır. Verilerin analizi aşamasında veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre içerik analizi; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır. Bundan dolayı verilerin analizi aşamasında söz konusu belgelerdeki politika, tedbir ve stratejiler temel alınarak öncelikle kodlar; sonrasında ise temalar tespit edilmiştir. Bu temalar "Eğitime erişim, Bütünsel gelişim süreci (Nitelikli birey, Nitelik iş gücü ve Nitelikli öğretmen), Alt yapı (Fiziki ve Teknolojik Altyapı), Öğretim süreci (Öğretim programları ve araçları), Rehberlik hizmetleri, Kurumsal yapı" olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu temalara göre karşılaştırma yapmak için söz konusu belgelerdeki politika ve stratejiler nicel verilere dönüştürülmüştür. Son olarak veriyi kullanma aşamasında belirlenen temalara göre uygun olan ifadelerle yapılan analiz desteklenmiş ve yorumlanmıştır.

Veri analiz sürecinin daha iyi anlaşılması için 10. Kalkınma Planı, 2018 Yıllık Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan politika ve tedbirlerden "Eğitime erişim" temasına uygun olan ifadeler örnek olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yıllık Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı kapsamında belirlenen tema ve açıklamalara ilişkin örnekler

Tema	Veri Kaynakları	Temayla ilişkili ifadeler
Eğitime erişim	10. Kalkınma Planı	Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okul öncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır.
	2018 Yılı Programı	Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacak ve okul öncesi eğitim kurumları artırılabilecektir.
	MEB 2015-2019 Stratejik Planı	Okul öncesi eğitime katılımı artıracak hizmet sunum modelleri çeşitlendirilecek ve okul öncesi eğitim imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır.

Araştırmanın verileri analiz edilirken bazı politika ve hedeflerin birden fazla tema ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bundan dolayı söz konusu maddeler ilişkili olduğu her temanın çatısı altında incelenmiş ve her temayla ayrı ayrı nicel dönüşümlere tabi tutulmuştur. Örneğin 2018 Yılı Programı'nda yer alan politika ve tedbirlerden "Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacak ve okul öncesi eğitim kurumları artırılabilecektir" ifadesi her çocuğun okul öncesi eğitimi almasının sağlanması ve okullaşma için gerekli olan fiziksel koşulların yeterli hale getirilmesi açısından hem "Eğitime erişim" teması hem "Fiziki alt yapı" teması ile ilişkilidir. Bundan dolayı söz konusu ifade iki tema altında ayrı ayrı incelenmiş ve nicel olarak belirtilmiştir.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik alternatif kavramlarla ifade edilmektedir. Lincoln ve Guba (1985) "iç geçerlik" yerine "inandırıcılık", "dış geçerlik" yerine "aktarılabilirlik", "iç güvenilirlik" yerine "tutarlık", "dış güvenilirlik" yerine "teyit edilebilirlik" kavramlarını kullanmayı tercih etmektedirler (Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993). Bu bağlamda araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için araştırma süresince uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacılar arasındaki bakış açısı farklılıklarını ortak bir sonuç etrafında toplamak için çeşitleme stratejisi kullanılmış ve kavramsallaştırma aşamasında tutarlılık göz önünde bulundurulmuştur.

BULGULAR VE YORUM

Bu başlık altında bulgular iki bölümde ayrı ayrı incelenmiştir. İlk bölümde 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nın uyumu açısından birbirleriyle olan benzerlik ve farklılıkları temalar bazında ele alınmıştır. İkinci

bölümde söz konusu veri kaynaklarının temalara yer verme oranları tespit edilmiş ve kaynaklar birbiriyle karşılaştırılmıştır. Bulgular incelenirken tablolardan ve grafiklerden yararlanılmıştır.

1. Temalara göre 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nın uyumu

İçerik analizi sonucunda ortaya çıkan "Eğitime erişim, Bütünsel gelişim süreci (Nitelikli birey, Nitelikli iş gücü ve Nitelikli öğretmen), Alt yapı (Fiziki ve Teknolojik altyapı), Öğretim süreci (Öğretim programları ve araçları), Rehberlik Hizmetleri, Kurumsal yapı" temaları 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı politika, tedbir ve stratejileri kapsamında incelenmiştir ve tespit edilen bulgular tablolar eşliğinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'ndaki "Eğitime Erişim" Temasının Uyumu

Veri Kaynakları	Eğitime Erişim
10. Kalkınma Planı	7
2018 Yılı Programı	7
MEB 2015-2019 Stratejik Planı	37
Toplam	51

"Eğitime erişim" teması okullaşma, fırsat eşitliği, dezavantajlı kişilerin ve grupların eğitim imkanları, bölgesel farklılıkları olan yerlerde eğitime ulaşım, özel öğretim imkanı gibi konuları içine almaktadır. Tablo 2 incelendiğinde söz konusu üç belgenin politika, tedbir ve stratejilerinde eğitime erişim temasına yer verildiği, bu açıdan belgeler arasında uyum olduğu görülmektedir.

10. kalkınma planında eğitim alanı ile ilgili toplam amaç ve hedeflerin sayısı göz önüne alındığında (n=22) "Eğitime erişim" temasının (n=7, %32) oldukça fazla olduğu görülmüştür. 10. Kalkınma Planı'ndaki "İlk ve orta öğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacak, sınıf tekrarı ve okul terki azaltılacaktır." ifadesi bu temaya örnek olarak gösterilebilir.

2018 Yılı Programı'ndaki tüm politika ve tedbirler incelendiğinde (n=20) "Eğitime erişim" temasına (n=7, %35) kapsamlı şekilde yer verildiği tespit edilmiştir. "İlk ve ortaöğretimde özel eğitime gereksinim duyan engelli ve özel yetenekli öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacak, eğitim programları gözden geçirilecek ve materyaller geliştirilecektir." ifadesi bu temaya ilişkin bir örnektir.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda toplam 147 strateji bulunmaktadır ve bu stratejilerin büyük çoğunluğu "Eğitime erişim" temasıyla (n=37, %25) ilişkilidir. Bu stratejilerden bir tanesi de "Okul öncesi eğitime katılımı artıracak hizmet sunum modelleri çe-

şitlendirilecek ve okul öncesi eğitim imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır.” ifadesidir.

Alanyazındaki bulgular incelendiğinde “Eğitime erişim” temasına ilişkin bulgulara rastlanmıştır. Çelik’e (2012) göre, 2000’li yıllar boyunca özellikle kız çocukları ve dezavantajlı bölgelerdeki çocukların okullaşma oranlarının artırılmasında, Temel Eğitim Projesi I ve II, Temel Eğitimi Destekleme Programı ve Haydi Kızlar Okula Kampanyası, Şartlı Nakit Sistemi, İlköğretim Öğrencilerine Ücretsiz Ders Kitabı Temini Projesi gibi çalışmaların olumlu etkisi olmuştur (KB, 2014). Küçükler (2008) 1963-2005 yılları arasında hazırlanan sekiz kalkınma planında eğitimin sanayileşmeyi hızlandırmanın bir aracı olarak görülmesinin ve bu yönde planlanmasının eğitimdeki değişimi yönlendirdiğini, söz konusu yönlendirmenin eğitimin yaygınlaştırılmasını sınırlama, eğitimsel eşitsizlikleri arttırma ve eğitimin ticarileştirilme eğilimini güçlendirme yönünde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Küçükler (2008) eğitimin toplumsal ve kültürel işlevlerine yönelik kriterlerin söz konusu planlarda kullanılmamasının “toplumun tamamının eğitim olanaklarından yeterince yararlanmasının sağlanması” gibi bir hedefe ulaşılmasını olanaksız hale getirdiğini vurgulamıştır. Ay (2010) ise Türkiye’de ve Antalya ilinde kalkınma planlarında hedeflenen yüzde 100 oranında okullaşmaya ulaşamadığı, kız öğrencilerin okullaşma oranlarının erkek öğrencilerinkinden daha az olduğu, diğer bir deyişle ilköğretimden her bireyin eşit olarak yararlanamadığı sonucuna ulaşmıştır. Elveren ve Elveren (2011) ise özellikle okul öncesi eğitimde ve yükseköğretimde okullaşma oranının düşüklüğü, bazı ilk ve ortaöğretimde öğretmen ve derslik başına düşen öğretmen sayısının azaltılamaması, öğretmen dağılımı ve yatırım planlamasındaki yetersizlikler gibi sonuçlara ulaşmıştır.

Toprakçı ve Yılmaz’a (2014) göre ise eğitim kurumlarının arttırılması, eğitim kalitesinin bir güvencesi olamamaktadır ve eğitimde kalite temasına AB İlerleme Raporlarında olumsuz eleştiriler ağırlıktadır. Buna ek olarak aynı çalışmada Türkiye’deki okul terkinin oldukça önemli bir sorun olduğu, bu sorunun özellikle ortaöğretimde yoğunlaştığı, eğitimin paralı hale gelmesinin ve olumsuz yaşam koşullarının diğer etkenlerle birlikte bu sorunu hızlandırdığı vurgulanmıştır. Eğitime erişimde eşitsizliklere neden olan bir diğer konu da öğretmen atama ve tayinleridir. Hem ilk atamalar hem de öğretmen yer değiştirmeleri, KPSS ve hizmet puanı üstünlüğüne göre gerçekleşmektedir. Bunun sonucunda, en yüksek puanlılar en iyi şartlara sahip okulları tercih etmektedir. Buna göre daha iyi koşullara sahip okullarda okuyan çocuklar, daha yüksek puanlı ya da daha tecrübeli öğretmenler tarafından eğitilmektedir. Eşitlikçiliği amaçlayan bir eğitim sistemi için bu, oldukça sorunludur ve eşitsizlikleri derinleştirmektedir (KB, 2014).

Tablo 3: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'ndaki "Bütünsel Gelişim Süreci" Temasının Uyumu

Veri Kaynakları	Bütünsel Gelişim Süreci			Toplam
	Nitelikli Birey	Nitelikli İş Gücü	Nitelikli Öğretmen	
10. Kalkınma Planı	6	4	2	12
2018 Yılı Programı	-	3	2	5
MEB 2015-2019 Stratejik Planı	19	15	10	44
Genel Toplam	25	22	14	61

"Bütünsel gelişim süreci" teması; beşeri sermaye, insan kaynaklarının gelişimi, bireylerin yetilerinin artırılması, hayat boyu öğrenme, nitelikli bir toplumun oluşturulması, mesleki ve teknik eğitim, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi gibi konuları kapsamaktadır. Tablo 3'e göre "Bütünsel gelişim süreci" teması (n=61) üç alt kategoride incelenmiştir. Buna göre ilgili belgelerin tümünde "Nitelikli birey" alt kategorisinde 25 (%41), "Nitelikli iş gücü" alt kategorisinde 22 (%36) ve "Nitelikli öğretmen" alt kategorisinde 14 (%23) ifade tespit edilmiştir. MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda "Bütünsel Gelişim Süreci" temasına yer veren ifadelerin diğer belgelere göre daha çok olduğu (n=44); bunun aksine 10. Kalkınma Planı (n=12) ve 2018 Yılı Programı'nın politika ve hedeflerinde "Bütünsel Gelişim Süreci" temasına ait maddelerin sayısının az olduğu (n=5) görülmektedir. MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda toplam 147 strateji olduğu için ve eğitim kurumlarına özgü bir plan olmasından dolayı daha fazla sayıda strateji (n=44, %30) yer alması olası bir sonuçtur. Diğer taraftan 10. Kalkınma Planı'ndan yola çıkılarak hazırlanan 2018 Yılı Programı'nda söz konusu temaya daha çok yer verilmesi gerekirken ayrıntılı olarak ele alınmadığı tespit edilmiştir.

"Bütünsel gelişim süreci" temasının (n=12) alt kategorisinden biri olan "Nitelikli birey" (n=6, %50) ile ilgili 10. Kalkınma Planı'nda yer alan amaç ve hedeflere "*Yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlanacak, bireylerin en az bir yabancı dili iyi derecede öğrenmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.*" ifadesi örnek verilebilir.

2018 Yılı Programı "Nitelikli birey" alt kategorisi kapsamında incelendiğinde kalkınma planını temel alarak hazırlanmasına rağmen hiçbir politika ve tedbire rastlanmamıştır.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı incelendiğinde, "Bütünsel gelişim süreci" temasının (n=44) "Nitelikli birey" alt kategorisinde (n=19, %43) oldukça fazla ifadenin yer aldığı görülmüştür. "*Bütün eğitim kademelerinde sosyal, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlerin sayısı, çeşidi ve öğrencilerin söz konusu faaliyetlere katılım oranı artırılacak, gerçekleştirilecek faaliyetlerin takip edilebilmesine imkân sağlayacak bir izleme sistemi geliştirilecektir.*" ifadesinin bu alt kategoriyle ilişkili olduğu söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde “Nitelikli birey” temasına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Han (2013) İlköğretim okullarının stratejik planlarında belirttikleri zayıf yönleri ve bunların giderilmesine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini incelemiştir. Söz konusu çalışmada nitelikli bir bireyin yetişmesi için gerekli olan sosyal, kültürel, eğitsel ve sportif faaliyetlerin istenen seviyede olmamasının en çok vurgulanan zayıf yönlerden biri olduğunu ifade etmiştir. Ülsever’e (2006) göre Türkiye’nin 21. yüzyılda dünyada hak ettiği yeri alabilmesinin en önemli şartının insana doğru yatırım yapması olduğunu, Türkiye’nin eğer küresel dünyada yerini almak istiyorsa, insana yatırım konusunda dünyada nerede durduğunu doğru saptaması ve varını yoğunu eğitime yatırmak zorunda olduğunu belirtmiştir.

10. Kalkınma Planı’nda yer alan amaç ve hedefler incelendiğinde “Bütünsel gelişim süreci” teması (n=12) “Nitelikli iş gücü” alt kategorisiyle (n=4, %33) ilişkili ifadelerle rastlanmıştır. 10. Kalkınma Planı’ndaki “Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde, program bütünlüğü temin edilecek ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir.” ifadesi bu alt kategoriyle ilişkili olan maddelerden bir tanesidir.

2018 Yılı Programı’ndaki “Bütünsel gelişim süreci” temasında (n=5) “Nitelikli iş gücü” alt kategorisiyle ilgili üç tane (%60) politika ve strateji tespit edilmiştir. Bu alt kategoriye “Mesleki ve teknik eğitim, altyapı ve yönetimi meslek yüksekokullarını da içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.” ifadesi örnek olarak gösterilebilir.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı’ndaki “Bütünsel gelişim süreci” temasında (n=44) tespit edilen stratejilerden “Bireylerin istihdam edilebilirliklerini artırmaya yönelik sektör ve ilgili taraflarla iş birliğinde ve hayat boyu öğrenme kapsamında mesleki kursların çeşitliliği ve katılımcı sayısı artırılacaktır.” ifadesi “Nitelikli İş Gücü” alt kategorisiyle (n=15, %34) ilişkili olan maddelerden biridir.

Alanyazındaki çalışmaların bulguları incelendiğinde “Nitelikli işgücü” temasına ilişkin bulgulara rastlanmıştır. Bu doğrultuda Toprakçı ve Yılmaz (2014) mesleki eğitimin, AB İlerleme Raporlarında yeterince üzerinde durulmayan bir konu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tuncer (2006) ise Avrupa Birliği uyum sürecinde mesleki teknik orta-öğretim kurumlarındaki öğretmenlere teknik konularda eğitim verilmesi gerektiğini, araştırma kapsamındaki öğretmenlerin çoğunluğunun mesleki eğitim politikasından rahatsız olduğunu belirtmiştir.

“Bütünsel gelişim süreci” teması 10. Kalkınma Planı’ndaki amaç ve hedeflerden (n=12) “Öğretmenlik mesleği daha cazip hâle getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performansa dayanan bir yapıda düzenlenecektir.” ifadesi “Nitelikli öğretmen” alt kategorisine (n=2, %17) örnek gösterilebilir.

Benzer şekilde 2018 Yılı Programı'ndaki "Bütünsel gelişim süreci" teması kapsamına giren ifadeler (n=5) incelendiğinde "Nitelikli öğretmen" alt kategorisiyle ilgili tespit edilen politika ve tedbirlerden (n=2, %40) "Eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılmaktadır." maddesi bu alt kategoriye örnek olarak verilebilir.

Son olarak MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan "Bütünsel gelişim süreci" temasına ilişkin bütün ifadeler (n=44) analiz edildiğinde "Özellikle öğretmenlere yönelik gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetlerinin sayısı ve niteliği arttırılacaktır." ifadesinin "Nitelikli öğretmen" alt kategorisiyle (n=10, %23) ilişkili olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde "Nitelikli öğretmen" temasıyla ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Elveren ve Elveren (2011) Avrupa Birliği entegrasyon sürecinde Türkiye'de bilim ve eğitim politikalarını incelediği çalışmasında öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim yetersizliği, öğretmen kariyer planlamasının uzun süredir yapılamaması, eğitimciler arasında iletişim, işbirliği ve mesleki dayanışma yetersizliği gibi sonuçlar elde etmiştir. Benzer şekilde Tuncer (2006) de öğretmenlere teknik konularda eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca insan kaynaklarının geliştirilmesi için okul müdürlerinin dünyadaki iyi örnekler incelenerek yetiştirilmesi, seçilmesi ve atanması konusunda çalışmalar yapılması, öğretmenlerin mesleki gelişiminde okul temelli farklı hizmet içi eğitim modellerinin teşvik edilmesi ve eğitim süreçlerinde görev alan tüm personelin mesleki gelişime bağlı performans kriterlerinin belirlenmesi gereklidir (KB, 2014).

Tablo 4: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'ndaki "Alt yapı" Temasının Uyumu

Veri Kaynakları	Alt yapı		Toplam
	Fiziki alt yapı	Teknolojik alt yapı	
10. Kalkınma Planı	-	2	2
2018 Yılı Programı	2	1	3
MEB 2015-2019 Stratejik Planı	17	20	37
Genel Toplam	19	23	42

"Alt yapı" teması fiziksel donanımların sağlanması, etkinlik alanlarının iyileştirilmesi, bahçe, pansiyon, saha vb. alanların oluşturulması, teknolojinin eğitim öğretim ve Bakanlık iş ve işlemleri sürecine dahil edilmesi gibi konuları temel almıştır. Söz konusu tema "fiziki alt yapı" ve "teknolojik alt yapı" olmak üzere iki ayrı alt kategoride incelenmiştir. Tablo 4 incelendiğinde "fiziki alt yapı" kategorisinde 10. Kalkınma planında hiçbir ifadeye rastlanmazken; 2018 Yılı Programı'nda 2, MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda ise 17 madde tespit edilmiştir. "Teknolojik alt yapı" kategorisinde ise 10. Kalkınma Planı'nda 2, 2018 Yılı Programı'nda 1, MEB Stratejik Planı'nda ise 20 ifade bulunmaktadır. Toplam 147 stratejiden oluşan MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda "Alt

yapı” teması (n=37, %25) geniş şekilde ele alınmışken 10. Kalkınma Planı’nda eğitime ilişkin yer alan tüm maddelere bakıldığında (n=22) söz konusu temaya (n=2, %9) yeterince değinilmemesi kurumların stratejik planlarına kılavuz niteliğinde olan kalkınma planları açısından olası bir sonuç olarak gözükmemektedir.

2018 Yılı Programı’nda yer alan bütün politika ve tedbirlerinde incelendiğinde (n=20) “fiziki alt yapı” alt kategorisine (n=2, %10) ilişkin az sayıda ifade yer aldığı tespit edilmiştir. 2018 Yılı Programı’ndaki “Okulların fiziki ve iç mekân kalitesi artırılacaktır.” ifadesi bu alt kategoriye örnek olarak gösterilebilir.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nda yer alan “Alt yapı” temasına ilişkin ifadeler incelendiğinde (n=37), “fiziki alt yapı” (n=17, %46) temasına geniş şekilde yer verildiği görülmektedir. MEB 2015-2019 Stratejik Planı’ndaki “Okul, derslik, pansiyon, spor salonu gibi eğitim tesislerinin sayısı ve dağılımında belirlenen hedeflere ulaşmak ve bölgesel farklılıkları en aza indirmek için yatırım programları ihtiyaç analizleri doğrultusunda hazırlanacaktır.” ifadesi söz konusu alt kategoriyle ilişkili maddelerden biridir.

Alanyazındaki çalışmaların bulguları gözden geçirildiğinde “fiziki alt yapı” temasına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Han’a (2013) göre, İlköğretim okullarında çalışan yönetici ve öğretmenler okul fiziki yapısının eski olması ve bakıma ihtiyaç duyması, okul fiziki yapısının ve bahçesinin yetersizliği, çok amaçlı salonun bulunmaması, okul kütüphanesinin yetersizliği gibi zayıf yönleri bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca fiziksel alt yapının iyileştirilmesi kapsamında okul bina ihtiyaçlarının giderilmesi için kiralama yöntemi değerlendirilmeli, daha çağdaş ve öğrencilerin ihtiyaçlarını gözetten öğrenme ortamları ve okul binaları tasarlanmalıdır (KB, 2014).

Buna ek olarak toplamda eğitime ilişkin 22 ifadeden oluşan 10. Kalkınma Planı’nda “fiziki alt yapı” temasına değinilmediği, teknolojik alt yapı temasının (n=2, %9) ise az sayıda hedefte yer aldığı görülmektedir. 10. Kalkınma Planı’nda yer alan teknolojik alt yapı ile ilgili amaç ve hedeflere; “Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır. FATİH Projesi tamamlanacak ve teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır.” ifadesi örnek gösterilebilir.

2018 Yılı Programı’nın bütün politika ve tedbirleri (n=20) “teknolojik alt yapı” alt kategorisi (n=1, %5) açısından incelendiğinde “Teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır.” ifadesinin bu alt kategoriye uygun olan tek örnek olduğu görülmüştür.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı’ndaki “Alt yapı” temasına ilişkin stratejiler (n=37) ele alındığında teknoloji konusuna oldukça değinildiği görülmüştür. Bu bağlamda “teknolojik alt yapı” alt kategorisine (n=20, %54) “Teknolojik altyapı standartları belirlemek için bütün okul ve kurumların bu standartlarda donatılması sağlanacaktır. Bu kapsamda et-

kileşimli tahta, tablet gibi materyalin dağıtımı tamamlanacak ve kurumların internet altyapısı ile ilgili eksiklikler giderilecektir.” ifadesi örnek gösterilebilir.

Alanyazındaki çalışmaların bulguları gözden geçirildiğinde “teknolojik alt yapı” temasına ilişkin bulgulara rastlanmıştır. Han (2013), ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin stratejik planlarında belirttikleri zayıf yönlerden biri olarak teknolojik cihazların yetersizliği bulgusuna ulaşmıştır.

Tablo 5: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı’ndaki Öğretim Süreci Temasının Uyumunu

Veri Kaynakları	Öğretim Süreci		Toplam
	Öğretim Programları	Öğretim araçları	
10. Kalkınma Planı	2	-	2
2018 Yılı Programı	3	1	4
MEB 2015-2019 Stratejik Planı	6	4	10
Genel Toplam	11	5	16

“Öğretim süreci” teması müfredatların değişen ve gelişen yaşam koşullarına uygun hâle getirilmesi, dezavantajlı birey ve gruplara uygun programların ve ders araç gereçlerinin sağlanması gibi hususlardan oluşmaktadır. Ayrıca, “Öğretim süreci” teması “öğretim programları” ve “Öğretim araçları” alt kategorisi kapsamında analiz edilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde 10. Kalkınma Planı (n= 2) ve 2018 Yılı Programı’nda (n=4) “Öğretim süreci” temasına ilişkin çok az sayıda hedef ve tedbire yer verildiği görülmektedir. MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nda ise toplam 10 ifadeye rastlanmıştır.

10. Kalkınma Planı’ndaki bütün hedefler (n=22) analiz edildiğinde “Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir.” ifadesi “Öğretim programları” alt kategorisine (n=2, %9) örnek olarak gösterilebilir.

2018 Yılı Programı’nda yer alan bütün politika ve tedbirler incelendiğinde (n=20) “Güncellenen müfredatın işlevselliği artırılabilecektir.” maddesi “öğretim programları” alt kategorisine (n=3, %15) örnek olarak verilebilir.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nda ise “Öğretim süreci” temasına ilişkin maddelerde (n=10) diğer belgelere göre daha çok sayıda ifade “Öğretim programları” alt kategorisiyle (n=6, %60) ilişkili olarak bulunmuştur. MEB Stratejik Planı’ndaki “Öğretim programları Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nin 2, 3 ve 4 seviyelerinde tanımlanan bilgi, beceri ve yetkinlikleri esas alınarak geliştirilecektir. Programlar yapılacak etki analizleri dikkate alınarak geliştirilecek ve güncellenecektir.” maddeleri bu stratejilerden biridir.

Alanyazın incelendiğinde 10. Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporunda (2014) öğretim programlarına yönelik önerilerin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kazanımlarını izleyebilmek adına sınıf temelli başarı düzeylerinin/standartlarının belirlenmesi, öğrencilerin tespit edilen eksiklikleri için telafi eğitimlerinin düzenlenmesi, ulusal müfredatla uyumlu sınavların sonuçlarının öğrencilerin ve eğitim sisteminin eksikliklerinin telafisi için kullanılması gereklidir (KB, 2014).

Kalkınma planlarının; yıllık programlar ve stratejik planlara öncülük etmesi gerekirken “Öğretim araçları” alt kategorisi ele alındığında 10. Kalkınma Planı’nda söz konusu alt kategoriye ait bir ifadeye rastlanmamıştır.

2018 Yılı Programı’ndaki bütün politika ve tedbirler göz önüne alındığında (n=20) “İlk ve ortaöğretimde özel eğitime gereksinim duyan engelli ve özel yetenekli öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler arttırılacak, eğitim programları gözden geçirilecek ve materyaller geliştirilecektir.” ifadesi “Öğretim araçları” (n=1, %5) alt kategorisine örnek olarak gösterilebilecek tek maddedir.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nda yer alan “Öğretim süreci” temasına ilişkin ifadelere bakıldığında (n=10), “Öğretim araçları” alt kategorisine ait stratejilerden (n=4, %40) “Okul ve kurumların ders ve laboratuvar araç-gereçleri ile makine-teçhizat dahil her türlü donatım malzemesi ihtiyaçlarının, öğretim programlarına ve teknolojik gelişmelere uygun olarak zamanında karşılanması sağlanacaktır.” ifadesinin bu alt kategoriyle ilişkili olduğu görülmüştür.

Alanyazındaki diğer çalışmaların bulguları incelendiğinde “öğretim araçları” temasıyla ilgili bulgular elde edilmiştir. Elveren ve Elveren (2011) Avrupa Birliği entegrasyon sürecinde Türkiye’de bilim ve eğitim politikalarını incelemiş, ders araç gereçleri yetersizliği ve etkin kullanılamaması ile ilgili bulgulara ulaşmıştır.

Tablo 6: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı’ndaki “Rehberlik Hizmetleri” Temasının Uyumu

Veri Kaynakları	Rehberlik Hizmetleri
10. Kalkınma Planı	1
2018 Yılı Programı	1
MEB 2015-2019 Stratejik Planı	19
Toplam	21

“Rehberlik hizmetleri” oryantasyon programları; öğrenci, veli, öğretmen ve personel bilgilendirme çalışmaları; mesleki rehberlik faaliyetleri, dezavantajlı bireylerin eğitim öğretim sürecinde ihtiyacı olan danışmanlık aktiviteleri gibi konuları içermektedir. Tablo 6 incelendiğinde rehberlik hizmetleri temasına ilişkin 10. Kalkınma Planı ve 2018 Yılı Programı’nda sadece bir tane ifade yer aldığı görülmektedir. MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nda ise toplam 19 madde söz konusu temada tespit edilmiştir.

10. Kalkınma Planı'nda yer alan eğitime ilişkin tüm ifadeler (n=22) göz önüne alındığında, 10. Kalkınma Planı'ndaki "Ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sistemi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alan etkin rehberlik ve yönlendirme hizmetleri desteğiyle, süreç odaklı bir değerlendirme yapısına kavuşturulacaktır." maddesinin "Rehberlik hizmetleri" temasıyla (n=1, % 5) ilişkili tek ifade olduğu tespit edilmiştir.

2018 Yılı Programı'nda yer alan tüm politika ve tedbirler (n=20) incelendiğinde benzer şekilde söz konusu temaya (n=1, %5) ilişkin sadece "İlk ve ortaöğretimde özel eğitime gereksinim duyan engelli ve özel yetenekli öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacak, eğitim programları gözden geçirilecek ve materyaller geliştirilecektir." ifadesi bulunmuştur.

MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan tüm stratejiler incelendiğinde (n=147) rehberlik konusu oldukça öne çıkmaktadır. Söz konusu temaya ilişkin stratejilerden (n=19, %13) "Hayat Boyu Öğrenme Koordinasyon ve Bilgi Birimleri başta olmak üzere bütün yaygın eğitim kurumlarında hayat boyu rehberlik hizmeti altyapısı oluşturulacaktır." ifadesi bu temaya örnek gösterilebilir.

10. Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporunda (2014) rehberlik hizmetlerinin niteliğinin artırılması için üstün yeteneklilerin tanınması ve eğitimi için özel çalışmalar yapılmasına, söz konusu çocukların yetenek ve becerilerini geliştirmeleri için imkânların artırılmasına, özel eğitim hizmetlerinin teşvik edilmesine, okula devamsızlığı ve okulu terki azaltmak için var olan önleyici mekanizmaların güçlendirilmesine ve müdahale programlarının zenginleştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Tablo 7: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'ndaki "Kurumsal Yapı" Temasının Uyumu

Veri Kaynakları	Kurumsal Yapı
10. Kalkınma Planı	10
2018 Yılı Programı	9
MEB 2015-2019 Stratejik Planı	75
Toplam	94

Tablo 7 incelendiğinde 10. Kalkınma Planı'nda 10, 2018 Yılı Programı'nda 9 ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda ise 75 madde olduğu görülmektedir. Buna göre bütün plan ve programların kurumsal yapı temasına ilişkin oldukça fazla madde içerdiği görülmektedir. Bu bağlamda belgeler arası en çok uyumun olduğu tema kurumsal yapı temasıdır. Kurumsal yapı teması eğitimdeki sistemsel ve yapısal değişiklikleri, personel atamaları, kurumların bütçeleri, mevzuat düzenlemeleri, proje ve protokoller, yükseköğretim sistemi, performans değerlendirmesi, denetleme faaliyetleri, Bakanlık iş ve işlemleri gibi kurumsal kapasiteye ilişkin her türlü konuyu içine almaktadır. Bu doğrultuda kapsadığı alan oldukça geniştir ve söz konusu plan ve programlarda bundan dolayı bu temaya oldukça fazla yer verilmiş olabilir.

10. Kalkınma Planı'ndaki toplam amaç ve hedef sayısına bakıldığında (n=22) "Kurumsal yapı" temasına (n=10, %46) oldukça yer verildiği görülmüştür ve ilgili maddeler incelendiğinde; "Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumlulukları artırılacaktır." ifadesinin söz konusu temayla ilişkili olan maddelerden biri olduğu tespit edilmiştir.

Benzer şekilde 2018 Yılı Programı'ndaki bütün politika ve tedbirler (n=20) analiz edildiğinde, "Eğitim hizmetlerinin sunumunda Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin yetki ve sorumlulukları artırılacaktır." ifadesi "Kurumsal yapı" temasıyla (n=9, %45) ilişkili olan maddelerden biridir.

2015-2019 MEB Stratejik Planı'nda yer alan bütün stratejiler (n=147) "Kurumsal yapı" teması (n=75, %51) kapsamında incelendiğinde; "Bakanlığa bağlı okul ve kurumların onarım ve bakım ihtiyaçlarının tespiti ve karşılanması için etkin bir bütçe dağıtım ve kontrol mekanizması oluşturulacaktır.", "Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında kadın çalışanların yönetici kademelerinde görev almalarını kolaylaştırıcı ve özendirici çalışmalar yapılacaktır." ifadelerinin söz konusu temayla ilişkili olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde "Kurumsal yapı" temasına ilişkin bulgulara rastlanmıştır. Elveren ve Elveren (2011) Avrupa Birliği entegrasyon sürecinde Türkiye'deki üniversite giriş sisteminden kaynaklanan sorunlara, üniversite yönetim sistemindeki yetersizliklere, öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının mesleki, ekonomik ve yönetsel koşullarının yetersizliğine ilişkin bulgulara ulaşmıştır. Buna ek olarak Toprakçı ve Yılmaz (2014) çalışmalarında eğitim sisteminin hiyerarşik ve merkeziyetçi bir yapıda hizmet verdiğini, AB İlerleme Raporlarındaki yorum ve analizlerin olumsuz olduğunu, bu durumda iletişimsizliğe ve aşırı bürokrasiye neden olduğunu belirtmiştir. Kamuda iyi yönetişimin yaygınlaştırılması için MEB, genel eğitim politikalarını belirleyen ve bu politikaların uygulanmasını denetleyen bir rol almalı, alternatif eğitim biçimlerinin önünü açacak düzenlemeler yapmalı, okul yönetim kurulları oluşturulmalı, yönetimde etkin katılımıcılığın mekanizmaları kurulmalı ve MEB'in örgüt ve yapısında gözlenen değişikliklerin sonuçları izlenmelidir (KB, 2014).

2. 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nın temalara yer verme oranlarına göre karşılaştırılması

Bu bölümde verilerin analizi sonucunda 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nın politika, tedbir ve stratejilerinde ortaya çıkan temalara yer verilme oranları tespit edilmiş ve bu veriler doğrultusunda söz konusu kaynaklar karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara ilişkin tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 8: 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nın temalara yer verme oranları

Temalar	Veri Kaynakları								
	10. Kalkınma Planı		2018 Yılı Programı		MEB 2015-2019 Stratejik Planı		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.Eğitime erişim	7	32	7	35	37	25	51	27	
2.Bütünsel gelişim süreci	Nitelikli birey	6	27	-	0	19	13	61	32.3
	Nitelikli iş gücü	4	18	3	15	15	10		
	Nitelikli öğretmen	2	9	2	10	10	7		
Toplam	12	54	5	25	44	40			
3.Alt yapı	Fiziki	-	0	2	10	17	12	42	22.2
	Teknolojik	2	9	1	5	20	14		
Toplam	2	9	3	15	37	26			
4.Öğretim süreci	Öğretim programları	2	9	3	15	6	4	16	8.5
	Öğretim araçları	-	0	1	5	4	3		
Toplam	2	9	4	20	10	7			
5.Rehberlik hizmetleri	1	5	1	5	19	13	21	11.1	
6.Kurumsal yapı	10	45	9	45	75	51	94	49.7	

10. Kalkınma Planı'nda 22, 2018 Yılı Programı'nda 20, MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda 147 olmak üzere toplam 189 ifade incelenmiştir. Buna göre "Eğitime erişim" teması toplam ifade sayısının %27'sini; "Bütünsel gelişim süreci" teması %32.3'ünü; "Alt yapı" teması %22.2'sini; "Öğretim süreci" teması %8.5'ini; "Rehberlik hizmetleri" teması %11.1'ini ve "Kurumsal yapı" teması %49.7'sini oluşturmaktadır. Tablo 8 incelendiğinde "Eğitime erişim" temasına en çok MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda (f=37, %25) yer verildiği görülmektedir. "Bütünsel gelişim süreci" teması bulguları ele alındığında ise dağılımın alt kategorilere göre değiştiği tespit edilmiştir. Örneğin, "Nitelikli birey" alt kategorisine 2018 Yılı Programı'nda hiç değinilmemiştir. Bunun dışında genel olarak 10. Kalkınma Planı (f=12, %54) ve 2018 Yılı Programı'nda (f=5, %25) "Bütünsel gelişim süreci" temasına ilişkin ifadeler az sayıda iken, MEB Stratejik Planı'nda (f=44, %40) daha fazla sayıda ifade yer almaktadır. "Alt yapı" temasına ilişkin "Fiziki alt yapı" kategorisi verileri göz önüne alındığında 10. Kalkınma Planı'nda söz konusu kategoriye ait hiçbir ifade bulunmadığı görülmüştür. Buna ek olarak fiziki ve teknolojik alt yapıya ilişkin madde sayılarının yine MEB 2015-2019 Stratejik Planı'nda (f=37, %26) daha çok yer aldığı görülmektedir. "Öğretim süreci" teması (f=16) veri

kaynaklarını oluşturan belgeler arasında en az ilişkilendirilen ifadeye sahip temadır. Ayrıca “Öğretim araçları” alt kategorisiyle ilgili veriler incelendiğinde 10. Kalkınma Planı’nda hiçbir ifadenin yer almadığı görülmektedir. Diğer taraftan MEB 2015-2019 Stratejik Planı diğer temalarda olduğu gibi “Rehberlik hizmetleri” (f=19, %13) ve “Kurumsal yapı” (f=75, %51) temalarına da en çok yer veren belgedir. Bunun yanı sıra “Kurumsal yapı” temasının bulguları göz önüne alındığında belgeler arası en çok uyumun da bu noktada olduğu ifade edilebilir. Veri kaynaklarında yer alan politika, tedbir ve stratejiler yönetim ve organizasyonla ilişkili birçok maddeden oluştuğu için bu belgeler “Kurumsal yapı” temasına bu derece yer vermektedir. 10. Kalkınma Planı ve yıllık programın sahip olduğu politika ve tedbirlerin toplam sayısının az olmasının ve içeriğinin daha genel hatlarıyla oluşturulmuş olmasının da bu bulgulara neden olduğu söylenebilir. Ayrıca Stratejik planda toplamda 147 strateji olmasının bu belgenin söz konusu temalara yer verme olasılığını arttırdığını söylemek de mümkündür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim alanı açısından 10. Kalkınma Planı ve 2018 Yılı Programı ile MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nın incelenmesi sonucu söz konusu belgelerin kapsamaları ve birbirlerini temsil etmeleri açısından uyumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

1. “Eğitime erişim” teması kapsamında incelenen 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik planı arasında uyum olduğu görülmüştür. Özellikle MEB 2015-2019 Stratejik Planı söz konusu temaya oldukça yer vermiştir. Bu tema açısından belgeler arasında eşgüdümün sağlandığı söylenebilir. Okullaşmayı artırarak ve bölgesel farklılıkları azaltarak fırsat eşitliğinin sağlanması, hayat boyu öğrenen birey profiline ilişkin farkındalığın kazandırılması gibi konuları ön planda bulandıran plan ve programların amaç, hedef ve stratejilerinin bu hususlarla ilişkili ifadelere yeterince sahip olmasının pozitif yönde bir sonuç olduğunu da ifade etmek mümkündür.

2. “Bütünsel gelişim süreci” teması kapsamında söz konusu belgeler incelendiğinde genel anlamda uyum olduğu görülmüştür fakat alt kategoriler bazında bu belgeler incelendiğinde yeterince uyum olmadığı ortaya çıkmıştır. Kalkınma Planı’nda sözü geçen konuların yıllık programın politika ve tedbirlerinde daha geniş kapsamlı yer alması gerekirken; 2018 Yılı Programı’nda “Nitelikli birey” alt kategorisine hiç değinilmediği, “Nitelikli İşgücü” ve “Nitelikli öğretmen” alt kategorilerine ilişkin ifadeler ise yeterince yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda 2018 Yılı Programı’nın 10. Kalkınma planını yeterince dikkate almadığı söylenebilir.

3. “Alt yapı” temasına göre 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı ele alındığında özellikle alt kategoriler bazında uyumun yeterince olmadığı görülmüştür. “Fiziki ve Teknolojik alt yapı” alt kategorilerinde 10. Kalkınma Planı ve 2018 Yılı Programı’nda genel anlamıyla çok az ifadenin olduğu dikkati çeken diğer bir husus olmuştur. Kılavuz niteliğinde olan 10. Kalkınma Planı’nda “Fiziki alt yapı” alt kategorisine ilişkin hiçbir maddenin yer almadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan “Alt yapı” MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nda önem verilen konulardan biridir.

4. “Öğretim süreci” teması açısından söz konusu plan ve programlar göz önüne alındığında ise yine belgelerde az sayıda ifadeye rastlanmış ve uyum düzeyinin az olduğu görülmüştür. “Öğretim araçları” alt kategorisi bazında bakıldığında özellikle 10. Kalkınma Planı’nda hiçbir amaç ve hedefe ulaşılamamıştır.

5. “Rehberlik hizmetleri” teması kapsamında söz konusu belgeler incelendiğinde uyum oranının düşük olduğu özellikle 10. Kalkınma Planı ve 2018 Yılı Programı’nda yok denecek kadar az ifadenin olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nda rehberlik konusunun ön planda olduğu görülmüştür.

6. “Kurumsal yapı” temasının plan ve programların tamamında geniş şekilde yer aldığı bu açıdan da belgeler arasında en fazla uyumun bu temada olduğu görülmüştür. Kurumsal yapı dendiğinde Bakanlığın, il ve ilçe müdürlüklerinin, okul yönetiminin her türlü iş ve işleyişini kapsadığı söylenebilir. Yönetim, denetim, izleme ve değerlendirme, yönetici atama ve bürokratik işlemleri içeren bu temaya ilişkin söz konusu belgelerde çok sayıda ifade yer almasının sebebinin kapsadığı alanın çok geniş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

7. Plan ve programların her birinin kendi içindeki temalara yer verme oranlarına bakıldığında söz konusu belgelerde en çok “Bütünsel gelişim süreci” ve “Kurumsal yapı”; en az ise “Öğretim süreci” temalarına ilişkin ifadelere rastlanmıştır. “Bütünsel gelişim süreci” temasının bireyin gelişimi, mesleki ve teknik eğitimin niteliğinin artırılması, arz-talep dengesinin oluşturulması, istihdamın artırılması ve bunlar içinde öncelikle eğitim- öğretim sürecinde aktif rol alacak öğretmenin mesleki sosyalleşmesinin sağlanması gibi konuları içermesi açısından bu belgelerde geniş yer aldığı söylenebilir. Buna ek olarak 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB 2015-2019 Stratejik Planı’nın temalara yer verme yüzde oranları incelendiğinde ise en çok uyumun “Eğitime erişim” ve “Kurumsal yapı” temalarında olduğu görülmüştür.

Bu kapsamda sürdürülebilir ve insan odaklı bir kalkınma anlayışını, nitelikli bir yaşam standardını temel alan plan ve programların “bütünsel gelişim sürecine” daha fazla önem vermesi önerilmektedir. Gelişen ve değişen çağın ihtiyaçlarını karşılamak için fiziki ve teknolojik alt yapıya ilişkin her türlü tedbirin alınması gerektiği düşünüldüğünde özellikle kalkınma planlarının “alt yapıya” daha çok önem vermesi gerektiği de söylenebilir böylece beşeri alt yapının sağlanması için gereken öncelikli adımlar atılmış olacaktır. Nitelikli eğitimin oluşturmaya çalıştığı beşeri sermaye için klasik sınıf yönetimi anlayışından ziyade modern bir öğretim süreci gerektiğinden kalkınma planları ve programların eğitim alanında çağa uygun öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına ilişkin daha çok amaç ve hedefe yer verilmelidir.

Çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak uygulayıcılara yönelik öneriler verilebilir. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan kalkınma planları ve yıllık programların eşgüdümünün sağlanması için bir değerlendirme komisyonu kurulabilir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından stratejik planlar hazırlanırken de Kalkınma Bakanlığı ve kurula-

cak olan bu komisyonla özel bir işbirliği yapılabilir. Böylece birbiriyle tutarlığı daha fazla olan stratejileri uygulamaya geçirmek daha kolaylaşabilir. Buna ek olarak araştırmacılar tarafından eğitim alanı açısından önceki yıllara ait kalkınma planları, programlar ve stratejik planlar karşılaştırılabilir ya da bu belgeler ışığında eğitim dışındaki alanların amaç, hedef, politika ve stratejilerinin eğitimle alanı ile olan ilişkisine bakılabilir. Bunun dışında araştırmacılar tarafından bu araştırmadaki belgelere ek olarak orta vadeli planlar da çalışma kapsamına alınabilir. Her yeni hazırlanan kalkınma planı, yıllık programlar ve stratejik planlarla yeni nitel ve nicel çalışmalar yapılabileceği gibi bu araştırmada tespit edilen temaların uygulamaya yönelik durumlarının tespiti açısından da farklı bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ay, A. (2010). *Sekiz Yıllık Kesintisiz Temel Eğitime Geçişten Günümüze Kalkınma Planlarının İlköğretimde Okullaşma Oranı ve Sınıf Mevcudu Açısından İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Ayrancı, G. (2013). *Okul Yöneticilerinin Stratejik Planlama ve Uygulama Süreçlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Kadıköy İlçesi Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bulut, H. (2014). *Yöneticilerin Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planlama Uygulamalarına Yönelik Değerlendirmeleri (Tekirdağ İli Örneği)*. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Cheng, E. C. K. (2011). An examination of the predictive relationships of self-evaluation capacity and staff competency on strategic planning in Hong Kong aided secondary schools. *Educ Res Policy Prac*, 10:211–223.
- Çalık, T. (2003). Eğitimde Stratejik Planlama ve Okulların Stratejik Planlama Açısından Nitel Değerlendirilmesi. *Kastamonu. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(2), 251-268.
- Davies, B. and Ellison L. (1998). Strategic Planning in Schools: An oxymoron? *School Leadership & Management: Formerly School Organisation*, 18(4), 461-473.
- Ekici R. (2015). *İlkokullardaki Stratejik Planlama Uygulamaları ve Örgütsel İletişim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Elveren, Y. ve Elveren M. A. (2011). Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Türkiye’de Bilim ve Eğitim Politikaları: Hayat Boyu Öğrenme Programının Bir Değerlendirilmesi. [İnternet: 05.08.2018] https://www.academia.edu/4986177/Avrupa_Birli%C4%9Fi_Entegrasyon_S%C3%BCrecinde_T%C3%BCrkiyede_Bilim_ve_E%C4%9Fitim_Politikalar%C4%B1_Hayat_Boyu_%C3%96%C4%9Frenme_Program%C4%B1n%C4%B1n_Bir_De%C4%9Ferlendirmesi?auto=download
- Erlandson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. and Allen, S. D. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Newbury Park, CA: Sage Publications.

- EtimolojikTürkçe (2018) Strateji Kelime Kökeni [İnternet: 04.10.2018] <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/strateji>
- Gökalp, M. (2003). *Türk Eğitim Sisteminin Kalkınma Planları Doğrultusunda İhtiyaç Duyduğu İnsan Gücü Niteliklerinin Belirlenmesi ve Buna Uygun Öğretmen Yetiştirilmesi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Güçlü, N. (2003). Stratejik Yönetim. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2) 61-85.
- Han, F. (2013). İlköğretim Okullarının Stratejik Planlarında Belirttikleri Zayıf Yönler ve Bunların Giderilmesine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
- Ikeduigwu, N. P. and Chukwumah F. O. (2015). Strategic Plan Implementation and Monitoring in Secondary Schools in Anambra State. *Greener Journal of Educational Research*, 5(2):017-026, <http://doi.org/10.15580/GJER.2015.2.012315011>.
- KB-Kalkınma Bakanlığı (2013). 10. Kalkınma Planı (2014-2018) [İnternet: 11.03.2018] http://www.sbb.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/10._Kalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdf
- KB-Kalkınma Bakanlığı (2014). Eğitim Sisteminin Kalitesinin Arttırılması. 10. Kalkınma Planı (2014-2018), Özel İhtisas Komisyonu Raporu [İnternet: 04.07.2018] <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/021.pdf>
- KB-Kalkınma Bakanlığı (2018). 2018 Yılı Programı [İnternet: 11.03.2018] http://www.sbb.gov.tr/Lists/YillikProgramlar/Attachments/27/2018_Y%C4%B1%C4%B1_Program%C4%B1.pdf
- KB-Kalkınma Bakanlığı (2018). Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu [İnternet: 01.03.2018] http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/VrllQ+Kamu_Idareleri_Icin_Stratejik_Planlama_Kilavuzu.pdf
- Korkmaz, A. (1995). *Kalkınma Planlarında Öngörülen Eğitim Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Küçükler, E. (2008). *Kalkınma Planları Kapsamında Yapılan Eğitim Planlarının Analizi (1963-2005)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küçüksüleymanoğlu R. (2007). İlköğretim Örgütlerinde Stratejik Planlama Süreci: Bir Örnek Olay İncelemesi. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2(1).
- Memduhoğlu, H. B., Uçar İ. H. (2012). Yönetici ve Öğretmenlerin Stratejik Planlama Algısı ve Okullarda Mevcut Stratejik Planlama Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 234 – 256.
- MEB-Millî Eğitim Bakanlığı (2015). Stratejik Plan (2015-2019) [İnternet: 01.03.2018] http://sgb.meb.gov.tr/meb_ays_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf
- Özmantar, Z. (2011). Okullarda Etkili Stratejik Plan Hazırlama Süreci: Bir Eylem Araştırması. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (<http://sbe.gantep.edu.tr>), 10(4), 1389 -1421.

Eğitim Alanı Açısından 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve Meb Stratejik Planının...

- Taş, U. (2007). *Türkiye’de Kalkınma Planları Işığında Eğitimin Kalkınmadaki Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Toprakçı, E. ve Yılmaz G. (2014). Türkiye’ye Yönelik İlerleme Raporlarının Eğitim Başlığındaki Tespitler İle MEB 2010-2014 Stratejik Planı’nın Karşılaştırılması. *Yeni Türkiye Dergisi*, Eğitim Özel Sayısı Mayıs-Haziran 2014 Yıl:10, Sayı:58, 355-370.
- Toprakçı, E., Ölmez Ceylan Ö. ve Özgözgü S. (2015). Milli Eğitim Bakanlığının ile diğer bakanlıkların stratejik planlarının uyumluluğu. *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 94/Temmuz-Eylül, 2014. [İnternet: 22.06.2018]
- <https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/95906369/files/dergi/pdf/der94m5.pdf>
- Toprakçı, E., İğci G., Tokat S. ve Yücel H. (2007.) *Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejik Planı (YÖK) ile Üniversitelerin Stratejik Planlarının Uyumluluđu*. 16. Eğitim Bilimleri Kongresi, Gazi-osmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tokat. 5 - 7 Eylül 2007 Bildiri Kitabı-2, 29-37.
- Uras, M. (2002). *Eğitimin Toplumsal Temelleri*. Eğitim Üzerine (Editör: Erdal Toprakçı) Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ülsever, C. (2006). AB Sürecinde Eğitim. [İnternet: 02.09.2018]
- <http://www.hurriyet.com.tr/ab-surecinde-egitim-4388462>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, R. (2016). *2010-2014 MEB Stratejik Planı Uygulamasında Taşrada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Denizli İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.